A°. 1843. N°. 61.

LEYDSCHE COURANT.

MAANDAG, 22 MEI.

NEDERLANDEN.

LEYDEN, 21 Mei.

Zijne Majesteit heeft benoemd tot surnumerair bij het vak der posterijen Zuid-Holland den heer *G. W. Scheltinga Kluit.*

— Zijne Maj. heeft tot Hoogheemraad in het Dijkscollegie van den Alblasserwaard benoemd *E. Vonck*.

— Zijne Maj. heeft het bestaan van eene afgescheiden gemeente goedgekeurd te Sappermeer in Groningen.

— Zijne Maj. de Koning heeft heden de fraaije Tentoonstelling van schilderijen en kunstwerken, welke thans in het daartoe bestemde gebouw op de Prinsessegracht alhier geopend is, bezocht en zich een geruimen tijd met het beschouwen derzelve, bezig gehouden.

— Men verneemt, dat Zijne Maj. de Koning, voor Hoogstdeszelfs bijzondere gallerij, heeft doen aankoopen de uitmuntende schilderij van den heer *Verenhout*, die, op de tegenwoordige Tentoonstelling alhier geplaatst, de aandacht van alle voorstanders der schoone schilderkunst tot zich trekt.

— Men verzekert, dat Zijne Maj. de Koning van Hanover, die zich binnen kort naar Londen begeeft, zijne reis over Nederland nemen zal.

— In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van eergisteren, is door de centrale afdeeling verslag gedaan nopens het ontwerp van wet tot regeling van 's Rijks openbare schuld. Dit verslag herinnert al hetgeen er tot dusverre nopens dit belangrijk wets-ontwerp is voorgevallen. Voorts deelt de centrale sectie de beschouwingen en bedenkingen mede, welke bij het laatste onderzoek der afdeelingen omtrent het gewijzigd wetsontwerp zijn voorgedragen en ontwikkeld geworden.

Na het uitbrengen van dit verslag, geeft de Voorzitter te kennen, dat Zijne Exc. de Minister van Financiën, naar aanleiding van hetzelve, verlangd heeft, dat er een comité-generaal zal worden gelegd, ten einde aan de leden eenige inlichtingen en ophelderingen te kunnen geven; en dat hij voorstelt, daar dit heden te spoedig zou wezen en de leden eerst met het geheele verslag der centrale afdeeling behooren bekend te zijn, de zitting met gesloten deuren te bepalen op morgen na den afloop der vastgestelde openbare zitting. — Hiertoe wordt besloten, alsmede tot het voorloopig vaststellen van den dag der beraadslagingen over gemelde wet, op *Dingsdag ochtend elf ure.*

— In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van gisteren is ingekomen een verzoekschrift van het armbestuur der Hervormde gemeente en het bestuur der gasthuizen te Zwolle, houdende bedenkingen tegen de voordragt van wet, tot regeling van 's Rijks openbare schuld. — Verzonden aan de daartoe bestemde Commissie.

De centrale afdeeling doet verslag nopens de ontwerpen van wet, tot wijziging der bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering wegens de boedelscheidingen, rakende de minderjarigen. De beraadslagingen over die ontwerpen zullen gehouden worden [illegible]

[illegible] de orde van den dag zijn de beraadslagingen over het ontwerp van wet, houdende intrekking en vervanging van titel VI. Boek II des Wetboeks van Burgerlijke Regtsvordering, houdende *van het vereffenen van kosten, schaden en interessen, mitsgaders van de kosten van het proces.*

De heeren *Star Busman*, *de Backer*, *de Man*, *Scheers van Harencarspel*, [illegible] en *van Rosenthal*, hebben het voorstel uit verschillende hoofde bestreden.

Eenigen hunner achtten eene herziening van een deel der wetgeving, die [illegible] korten tijd was ingevoerd, aan groote bezwaren en bedenking onderhevig. Die wetgeving toch maakte een zamenhangend geheel uit. De verandering van een deel derzelve zou het noodzakelijk verband kunnen verbreken. Men beweerde daarom niet, dat elke verandering, hoe ook genaamd, ondoelmatig moest worden geoordeeld, maar geloofde, dat elke wijziging met voorzigtigheid behoorde te geschieden en dat de dringende noodzakelijkheid der verandering moest bewezen zijn. De wijziging behoorde dan ook geen onderwerp van ondergeschikt belang, maar wel punten van algemeen belang te betreffen. De leden, die dit gevoelen voorstonden, verklaarden, dat zij van de gebiedende noodzakelijkheid tot vervanging van den thans in beraadslaging zijnden titel van het Wetboek van B. R. geenszins overtuigd waren. Zij geloofden niet, dat daardoor meerdere eenvoudigheid en minder omslag, zouden worden ingevoerd, of dat daardoor de belangen der ingezetenen zou[den] worden bevorderd. Wel is waar, de bepalingen, welker verandering thans werd voorgedragen, hadden in de toepassing tot eenige moeijelijkheden aanleiding gegeven, en onderscheidene uitspraken van Hoven en Regtbanken waren daaromtrent in verschillenden zin gewezen. Doch dit kon, huns bedunkens, geene reden opleveren, om dadelijk tot herziening van een deel der nationale wetgeving over te gaan.

Sommige leden, die de voordragt bestreden, kwamen tegen de vorm op, waarin de wijzigingen vervat waren, die, naar men meende, tot verwarring in de toepassing en beoefening van het regt zou kunnen leiden. Men meent namelijk, dat de gewijzigde artikelen niet op derzelver plaats in de wetboeken moeten worden ingelascht, maar dat er zoogenaamde revisie-wetten achter de wetboeken dienden geplaatst te worden.

Andere leden eindelijk bestreden het ontwerp, uit hoofde van de veranderde bepalingen, die daarbij worden voorgedragen. Men hield dezelve voor noodeloos omslagtig. Men begreep, dat de eenvoudigheid en kortheid in de wijze van procederen daarbij uit het oog waren verloren. Men oordeelde, dat daarbij eene ongelijkheid tusschen de onderscheidene regters werd tot stand gebragt, welke men ondoelmatig keurde.

Alle de redenaren meenden hunne medeleden op het belangrijke van het ontwerp aandachtig te moeten maken, hetwelk niet in het voorbijgaan diende te worden behandeld, omdat daardoor een gewigtig stelsel voor het vervolg [illegible] aangenomen.

De heer *de Man*, die het voorstel niet dringend noodzakelijk beschouwde, [wees] op het voorbeeld van den Franschen wetgever, die nu bijna 43 jaren [geleden] eene wetgeving tot stand bragt, waaronder meer dan 30 millioenen menschen hebben geleefd. Gedurende al dien tijd zijn er slechts enkele wijzigingen in de wetboeken gebragt, waarvan het getal slechts de helft bedraagt van dat der ontwerpen, die in deze zitting aan de Kamer zijn voorgesteld. Dit voorbeeld toont aan, dat de Fransche wetgever huiverig was, [eenige] verandering in de wetboeken te brengen, wanneer de dringende noodzakelijkheid daartoe niet bewezen was. Frankrijk was niet blind voor de [gebreken], die er konden of waren ontstaan.

Maar de wetgever liet de oplossing der zwarigheden aan de regterlijke magt over. Er is welhaast eene halve eeuw verloopen, dat de wetboeken, zonder aanmerkelijke verandering, in Frankrijk van kracht zijn, en dat land vindt er zich wel bij. Bovendien, art. 13 der algemeene bepalingen van de wetgeving van het Koningrijk, behelst eene bepaling uit de Fransche wetgeving overgenomen, die alle zwarigheden oplost. Is de wet onvolledig of duister, de regter is tot derzelver opheldering of aanvulling verpligt. De Hooge Raad is daar, om dien belangrijken pligt te vervullen. Dat beginsel is zoo sterk in onze wetgeving opgenomen, dat zelfs, volgens art. 98, wet R. O., den Procureur-Generaal de magt is toegekend, om zich in het belang der [illegible] cassatie te voorzien. Hij vermeent, dat aan dit stelsel de vrijheid en [illegible] der ingezetenen en de onafhankelijkheid der regterlijke magt verbonden is. Hij maakte der Kamer oplettend, dat het hier een belangrijk vraagstuk voor de verificatie, voor het vervolg, goed, en dat, indien dit ontwerp aangenomen wordt, ook alle voordragten dienen goedgekeurd te worden, die wenschelijke veranderingen behelzen of die tot verwijding van processen kunnen leiden. De daarstelling van dit beginsel kan derhalve op onze codificatie van grooten invloed zijn.

De heer *Luzac* wenschte alle noodzakelijke veranderingen in de wetboeken, in eene revisie-wet op te nemen. Om de vijf jaren behoorde zoodanige wet te worden vastgesteld, en als supplementen achter de Nederlandsche Wetboeken geplaatst. Uit het volgen van den tegenwoordigen weg, om slechts bepalingen voor andere in te schuiven, kunnen op den duur groote moeijelijkheden geboren worden.

De heer *van Rosenthal* meende, dat er gebrek van stelselmatigheid in de voorgestelde artikelen bestond, en dat, wanneer men op de bepalingen, van het Wetboek wenschte terug te komen, de Regering de voorschriften van art. 38 *Cod. Civ.* had behooren te volgen, hetgeen de redenaar zeer gemakkelijk oordeelde.

De heeren *Uytwerf Sterling*, *den Tex* en *Kniphorst* hebben de wijziging van de bepalingen verdedigd en den vorm van het voorstel goedgekeurd. Zij meenden, dat er dringende noodzakelijkheid tot daarstelling van deze wet bestond. Zij hebben de overtuiging verkregen, dat de tegenwoordig bestaande wetsbepalingen niet derwijze kunnen blijven en door andere dienen te worden vervangen. De Hooge Raad moge de moeijelijkheden, die er ontstaan zijn, bij een arrest uit den weg geruimd hebben, maar dat arrest is voor geen Hof of Regtbank, zelfs niet voor den Hoogen Raad, verbindende. Het ontwerp moge wel in alle opzigten niet voortreffelijk en uitmuntend te noemen zijn, de bedenkingen, die daarentegen nog bestaan, zijn niet van dien overwigtigen aard, om het voorstel uit dien hoofde af te stemmen. Zij vreezen niet, dat er verwarring uit het volgen van dezen weg tot herziening, zal voortvloeijen. De heer *den Tex* beschouwde die wijze van verandering als de wenschelijkste die men zich kan voorstellen.

Zijne Exc. de *Minister van Justitie* geeft te kennen, dat de Regering het zich tot een duren pligt gesteld heeft, om de wetgeving, waar dit noodzakelijk moet worden, bevonden, te verbeteren. Zijne Exc. heeft [illegible] gedeeld, welke de nieuwe Nederlandsche wetgeving van den kant van sommige beoordeelaren heeft moeten ondervinden. Die afkeuring was zoo als dikwerf gebeurt, eenzijdig. Men had uit het oog verloren, dat het altijd een werk van menschen was, waarvan men niet te veel moest verwachten. Men herinnert zich, dat ook in de vroegere Fransche wetgeving vele gebreken werden aangetoond; en dat ook in dit Rijk de leemten in de Fransche wetboeken werden ontdekt. Men behoort dus met de meeste omzigtigheid te werk te gaan bij het uitspreken van een ongunstig oordeel over de nieuwe wetgeving. Zijne Exc. geeft het alzoo toe, dat men niet dan met de meeste omzigtigheid tot eene herziening dier wetgeving dient over te gaan. Maar die beschouwing moet den wetgever van eene gedeeltelijke herziening van het tot stand gebragte werk, niet terug houden. Op den Nederlandschen wetgever moet de smet niet kleven, dat men de wetboeken onaangeroerd laat liggen en de gebreken niet herstelt, welke men daarin mogt ontdekken. Zijne Exc. oordeelt derhalve, dat men langzaam en voorzigtig herzien en verbeteren moet, wanneer de noodzakelijkheid daartoe mogt aanwezig zijn. Die noodzakelijkheid kan in meerdere of mindere mate bestaan. Deze zaak kan door het eene, gene zaak door een andere deel der ingezetenen van het Rijk verlangd worden. Aan eene algemeene herziening kan niet gedacht worden. Daarvoor is het nu de tijd niet. Gaande weg behoort er hersteld te worden, wat de ondervinding mogt leeren dat gebrekkig is. Op die wijze wordt de taak van hen, die eene algemeene herziening verlangen, gemakkelijk gemaakt. Niet alles kan of behoeft op eens te worden gedaan. Wat van den grond is opgebouwd, moet slechts worden aangevuld of verbeterd. Uitspraken van de regterlijke magt voorzien slechts in bijzondere gevallen en zijn voor afwisseling vatbaar. De wetgevende magt draagt zorg voor de toekomst; hare beslissingen werken algemeen. Het voorbeeld van Frankrijk, dat te dezen ingeroepen is, komt den Minister niet juist voor. De staat van zaken in dat land en het onze is hemelsbreed verschillende. De tijden waren in Frankrijk niet gunstig, om vele wijzigingen in de wetboeken te brengen. Van het oogenblik echter af, dat Frankrijk vrij en onbelemmerd was, werden er wel degelijk wijzigingen in de wetgevingen gebragt en nog op dit oogenblik zijn er aldaar vele wetten, die gelijke strekking hebben, in behandeling.

Wat aangaat den vorm der wet, waarin de voorgestelde wijzigingen vervat zijn, heeft de Regering hare denkbeelden dienaangaande doen kennen. In de antwoorden nopens de ontwerpen, betrekkelijk de boedelscheidingen, heeft zij daaromtrent hare gevoelens blootgelegd. Het scheen uit de verslagen der centrale afdeeling te blijken, dat de meerderheid der Kamer het nopens dit punt met de Regering eens is. In deze zitting is het ook erkend, dat die zelfde wijze van herziening door de meerderheid was goedgekeurd, zoo wel bij de herziening der grondwet, als bij de behandeling der wet, ten aanzien van art. 12 der wet nopens de R. O.. Die wijze van herziening moge alzoo eenige wederspraak van enkele leden ondervonden hebben, maar de meerderheid heeft haar goedgekeurd.

Zijne Exc. gaat vervolgens over tot eene breedvoerige verdediging van de voordragt en tot eene beantwoording der daartegen gemaakte bedenkingen. Er bestond noodzakelijkheid, om op art. 615 wetboek van B. R., betrekkelijk de vereffening der proces-orde terug te komen, en hetzelve in verband te brengen met de thans bij de Kamer aanhangige voordragt tot vaststelling van het tarief van justitie-kosten en salarissen in burgerlijke zaken. Van die gelegenheid heeft de Regering gemeend gebruik te moeten maken, om ook op de bepalingen in de drie voorafgaande artikelen vervat, terug te komen en, met intrekking van dezelve, eene gewijzigde proces-orde voor de vereffening der kosten, schaden en interessen te doen vaststellen. De

ondervinding toch heeft doen zien, dat de art. 612 614 eene onvolledige, gebrekkige en onuitvoerlijke wijze van proces-orde bevatten. Het hoogste regterlijke collegie heeft vruchteloos getracht, de moeijelijkheden, die er ontstaan zijn, uit den weg te ruimen. Bovendien kan het stelsel, bij arrest van den Hoogen Raad aangenomen, zeer wel geene gevestigde jurisprudentie blijven. Daar nu toch een artikel van den titel veranderd moet worden, heeft men het wenschelijk gemeend ook andere bepalingen te veranderen, ten einde alle ontstane moeijelijkheden uit den weg te ruimen en voor het vervolg zoo veel mogelijk voor te komen. Zijne Excellentie tracht aan te toonen, dat vele zwarigheden door de voordragt zullen worden weggenomen. De Minister bestrijdt ook het denkbeeld, dat de nieuwe wetsbepalingen te omslagtig zouden zijn en vermeent, dat daardoor geen noodelooze omslag zal ontstaan. Integendeel houdt Zijne Exc. het er voor, dat de proces-orde minder omslagtig zal wezen, dat zij tot mindere verschillen aanleiding zal geven, en dat de loop der zaak eenvoudig zal zijn. Het doen van een aanbod, waartoe bij de wet de gelegenheid wordt gelaten, zal veel toebrengen om het voeren van processen over de kosten enz., voor te komen en af te snijden. Ten gevolge van het wetsontwerp zullen de aanhangig te maken processen spoedig ten einde gebragt worden. De Minister vermeent mitsdien, dat de voordragt heilzame verbeteringen bevat, dat zij uit dien hoofde de goedkeuring der Kamer zal erlangen en hoopt, dat door derzelver aanneming, de zucht der Kamer zal blijken, door eene langzame en beradene hervorming, de wetgeving tot dien graad van volkomenheid te brengen, waarvoor dezelve, als een wenschelijk werk beschouwd, vatbaar te achten is.

De beraadslagingen gesloten verklaard zijnde, gaat men ter stemming over. Het ontwerp wordt *niet aangenomen* met eene meerderheid van 27 tegen 21 stemmen. Zijne Maj. zal alzoo eerbiedig worden verzocht, dit ontwerp in nadere overweging te nemen.

Voor hebben gestemd, de heeren: *van den Bosch*, *Repelaer*, *Backer*, *Buma*, *van Heeckeren*, *Hinlopen*, *den Tex*, *Uytwerf Sterling*, *Ingenhousz*, *Mesno*, *van Heorn van Burgh*, *van Akerlaken*, *Brouwer*, *Kniphorst*, *van Bleyswijk*, *Druyvesteyn*, *Enschedé*, *van Dam van Isselt*, *van Rappard*, *van Tuyll van Heeze* en *Gevers*.

Tegen hebben gestemd, de heeren: *Luyben*, *Mutsaers*, *Star Busmann*, *Luzac*, *Scheers van Harencarspel*, *Cost Jordens*, *Corver Hooft*, *van Rechteren*, *van Nes*, *van Rijckevorsel*, *Verwey-Mejan*, *Petit*, *de Man*, *van Panhuys*, *van Goltstein*, *Neaerburgh*, *Gouverneur*, *Romme*, *Anemaet*, *Nedermeijer van Rosenthal*, *Boreel van Hogelanden*, *Tromp*, *Sasse van Ysselt*, *Schooneveld*, *van Heloma*, *Backere* en *Cornelie*.

Daarna wordt de openbare zitting tot de volgende week verdaagd.

Vervolgens is er eene zitting met gesloten deuren gehouden, waarin Zijne Exc. de *Minister van Financiën*, naar aanleiding van het algemeene verslag der centrale afdeeling, betrekkelijk de regeling van 's Rijks openbare schuld, eenige inlichtingen en ophelderingen aan de leden heeft medegedeeld. Ook HH. Exce. de *Ministers van Justitie*, *van Binnenlandsche Zaken*, *van Koloniën* enz. waren in deze Vergadering tegenwoordig.

— Sedert de laatst gedane bekendmaking, zijn door de belanghebbenden geligt, de navolgende door Zijne Maj. verleende octrooijen:

Een octrooi, in dato 27 October 1842, voor den tijd van vijftien jaren, gerekend van den 23 Augustus 1841 af, verleend aan *A. Tulck*, woonachtig te Londen, domicilium gekozen hebbende bij *A. G. Brade*, te 's Gravenhage, op de invoering van een nieuwe manier om dierlijke stoffen te zuiveren en te bewaren.

Een octrooi, in dato 13 Januarij 1843, voor den tijd van vijftien jaren, gerekend van 23 Julij 1842 af, verleend aan *F. J. Hallo*, te 's Gravenhage, op de invoering van eene verbetering, aangebragt aan de uitvinding om door het gaz zelf zuiver gaz te vervaardigen, bestemd tot verlichting en verwarming tevens, voor welke uitvinding aan hem den 23 Julij 1842 een octrooi is verleend voor den tijd van vijftien jaren.

Een octrooi, in dato 6 Februarij 1843, voor den tijd van vijftien jaren, te rekenen van 21 December 1841 af, verleend aan *C. A. V. Bonnet*, woonachtig te Parijs, domicilium verkozen hebbende bij *H. Box*, te 's Gravenhage, op de invoering van eene nieuwe machinerie om schepen in beweging te brengen, door den uitvinder genaamd: *moteur direct*.

Een octrooi, in dato als voren, voor gelijken tijd verleend aan denzelfden, op de invoering van eene nieuwe wijze om stoom voort te brengen, door middel van eene zoogenaamde *chaudière reduite*.

Een octrooi, in dato 11 Maart 1843, voor den tijd van vijftien jaren, gerekend van den 25 Mei 1841 af, verleend aan *T. Benham*, woonachtig te Londen, domicilium verkozen hebbende bij *C. C. Uhlenbeck* te Delft, op de invoering van verbeteringen in stoomwerktuigen.

Een octrooi, in dato 26 Maart 1843, voor den tijd van vijf jaren verleend aan *H. Ringaud Senior*, woonachtig te Parijs, domicilium verkozen hebbende ten kantore van *J. van Daehne en Comp.*, te 's Gravenhage, op de invoering van eene nieuwe soort van koffijkan, onder de benaming van: *cafetière à flotteur-compteur*.

Een octrooi, in dato 26 Maart 1843, voor den tijd van vijf jaren verleend aan *E. Spanier*, te 's Gravenhage, op de invoering van eene nieuwe wijze om cachetten, letters, ornamenten, enz. in steen te snijden.

— In de *Bredasche Courant* leest men het volgende:

In eenen tijd, dat ondernemingen van bijzondere personen zeldzaam, dat geheele volken tot eene industriële onderneming zich vereenigen en de beurs van rijke Vorsten zelfs op contributie gesteld wordt om eene gewone fabriek te doen werken — in dezen tijd verdient zonder twijfel, wel eene bijzondere belangstelling niet alleen, maar ook elders dan in onze omstreken geene geringe voldoening, die van Z. E. den Generaal *van Gorkum*, welke, sedert naauwelijks een jaar tusschen Bergen-op-Zoom en Wouw aangevangen, zich thans reeds in volle werking bevinden.

Te midden eener dorre en woeste landstreek, waar niets dan water, duin en heide eene ruimte van meer dan 300 bunders overdekten, waar zich voorheen aan kar noch wagen een veilige weg aanbood — op dezen grond staan thans drie fabrieken van den eersten rang, zoowel in fabrikaten als werking, — te weten: eene houtzuur-, teer- en terpentijn-fabriek; een steenoven en eene pannen- en plavuizen bakkerij; terwijl de grond zelf voor het meerendeel in allerweligste bouw-, wei- en boschlanden herschapen wordt of reeds is, die, van breede lanen doorsneden, en met eiken, beuken, populieren, looken en allerlei pijnboomen afwisselend beplant zijn.

Eene plantagie van meer dan 300 vruchtdragende kastanje-boomen, door acacia's beschut, versiert den toegang der eerste fabriek; terwijl uitgestrekte weilanden het water vervangen, waarmede sedert den zondvloed misschien deze vlakte, nu eens meer dan eens minder bedekt was, en aan hetwelk thans op eene kunstige wijze eene afleiding gegeven is.

Eene gemakkelijke herberg verbeidt den reiziger of bezoeker, die eenige zaken op eene der fabrieken te verrigten heeft, of langs dezelve zijnen weg neemt.

Eenige woningen zijn gebouwd tot huisvesting der arbeiders, van welke velen echter nog op verren afstand hunne legerstede moeten zoeken.

Wie zoude zich intusschen niet thans reeds verlustigen in de levendigheid, welke deze streek van jaar tot jaar meer en meer moet aanbieden. Hier vindt de landbouwer, de industriëel in ruimer' zin, de bevorderaar van wetenschappelijken voortgang; hier vinden allen ruime stof voor hunne waarnemingen en voldoening voor hunne weetgierigheid.

Voor de nieuwe in hare soort onbekende fabriek van velerlei teeren, houtzuren, houtskolen en koolpulver, tot zuivering van vloeistoffen dienende, is noch octrooi, noch eenig ander voorregt voorhanden dan de uitmuntende hoedanigheden der fabrikaten, waaronder in het bijzonder aangeprezen wordt het houtzuurijzer of *pyrolignite de fer*, bijzonderlijk geprepareerd ten behoeve van houtwerken, vaartuigen en anders houtmaterialen, die in en bo[ven] water moeten dienen om het hout tegen bederf, vervuring of verrotting [en] den zeeworm te beveiligen.

De ondervinding heeft deszelfs deugd, als middel hiertegen bewe[zen], terwijl menigvuldige proeven insgelijks bewezen hebben, dat het met d[eze] vloeistof geprepareerd hout, meer dan het dubbel in sterkte en buig[zaam]heid wint.

De allezins geringe kostbaarheid maakt dit middel daarenboven zeer aanwendbaar, waardoor de gewone teer op eene zeer voordeelige w[ijze] voor houten loodsen of schuren en schuttingen vervangen wordt.

De overige fabrieken, en steen- en pannebakkerijen leveren mede [de] beste soorten zoowel in kleuren als vormen en hoedanigheid, zoodat dezelve algemeen in de naastgelegene gemeenten hoorden aanprijzen, en

Opmerkenswaardig is het, dat al deze fabrijken tot de exploitatie va[n] voortbrengselen des lands behooren, waar zij gevestigd zijn, en de teerfa[briek] is te meer opmerkelijk, omdat in dezelve vele anders in de bosschen [ver]waarloosde artikelen, thans voor het behoud van scheepsgebouwen en [an]dere houtwerken dienstig gemaakt worden.

Eveneens is het gelegen met de exploitatie van de klei, welker aanw[ending] te dezer stede te voren onbekend was, tot steenpannen en plavuizen. En dit alles, gepaard met de herschepping van eenen wilden en wo[esten] grond, voor een groot deel nog kort geleden met water overdekt, in v[ruchtbare] bouw- en weilanden, doet ons aan het zeggen van eenen bekenden sc[hrij]ver denken: „*Qui inculta loca excolit, terras in patria expugnat, q[ui] efficit, ut mille homines vitam felicem et tranquillam ibi degant, ub[i an]tea decem tantum vixerant, creatoris imago est et imitator numinis divini*" en met de bewoners dezer streek dankbaar zijn, dat de genoemde Ge[neraal] zich in ons midden heeft komen vestigen, met de vurige bede, da[t 's] hemels zegen in alle opzigten over deze zijne ondernemingen in ruime [mate] moge worden uitgestort.

TURKYE.

In een bijzonder berigt uit Konstantinopel wordt gemeld, dat om de [onlangsche] langsche omwenteling in Servie goed te keuren, de Sultan van de zich [aldaar] opgeworpene Regering 3,000,000 piasters, de Sultane-Moeder *Valide* 1,500[,000], de Ministers van Buitenlandsche en Binnenlandsche Zaken en Financiën 750,000, en twee Afgevaardigden van de Porte in Servie elk 300,000 pi[asters] hadden ontvangen; hetgeen de aanzienlijke som van 8,100,000 piasters uitm[aakt].

— De Smyrnasche bladen van den 18 April berigten, dat een gew[eldige] brand in de stad Magnesia zeer veel verwoesting heeft aangerigt. Het [vuur] is er des avonds van den 10den dier maand in het middenpunt van den [bazar] uitgebarsten, en eerst den volgenden ochtend is men het meester gew[orden]. Twee duizend winkels zijn in de asch gelegd; gelukkiglijk echter heeft [men] de meeste koopwaren kunnen redden, hetgeen de schade verminderd h[eeft], die niettemin op verscheiden millioenen begroot wordt.

SPANJE.

De Voorzitter van het nieuwe Ministerie heeft het programma v[an de] wijze van handelen van hetzelve openbaar gemaakt; hetzelve bevat [in] hoofdzaak:

1°. Achting voor de constitutie en strenge nakoming der parleme[ntaire] regten.

2°. Ontwikkeling van den nationalen voorspoed, en als gevolg va[n die] grondslagen, de aanstaande voorstelling van eene wet omtrent de minist[eriële] verantwoordelijkheid, en van eene wet van amnestie voor alle po[litieke] wanbedrijven of overtredingen na het eindigen van den burgeroorlog. [Voorts] genaamd geene invloed op de verkiezingen; geen staat van beleg; [eene] betere organisatie van de nationale militie; orde en hervorming in de [finan]ciën; de verkoop der nationale goederen bevorderen; de goede verstan[dhou]ding met vreemde landen doen staande houden en doen aangroeijen, bij in[standhouding] der Spaansche waardigheid.

DUITSCHLAND.

Uit Berlijn wordt van den 14den dezer gemeld, dat het sedert eenig[en tijd] in omloop gebragt gerucht, alsof de Pruissische Regering het voorn[emen] zou koesteren, om de kloosters te herstellen, van allen grond hoege[naamd] ontbloot is; die inrigtingen behoorden, volgens dat berigt, in onze [eeuw] niet meer te huis, hoewel zij in vorige eeuwen, zoo men al het k[waad], dat er uit voortkwam, over het hoofd ziet, eenig goed kunnen te[weeg] gebragt hebben.

— Zoo als gemeld is geworden, is den 14den de Stenden-Ver[gade]ring der Rhijnprovincie geopend. Bij de opening las de Oppe[rpresi]dent der provincie, als Commissaris des Konings, een openings-de[creet] voor, waarin de punten werden opgegeven, waarover de vergadering [te be]raadslagen zou hebben. Na deze mededeeling heeft de opperpresident [de] vergadering in zijne toespraak onder anderen vermaand, om wel is wa[ar on]beschroomd en openhartig de behoeften en wenschen der provincie a[an den] Koning voor te dragen, maar de wezenlijke behoeften des lands wel [te on]derscheiden van de eischen van ijdele theorien. Ook heeft de Koni[nklijke] Commissaris de leden der vergadering herinnerd aan hunne verpligting[, om] zoowel het heil des geheelen vaderlands, als dat der provincie in 't o[og te] houden, en beiden met elkander in overeenstemming te brengen, [daar]steeds aan denkende, dat zij deelen van een grooter geheel, dat zij Pru[issen] zijn. — De duur der zitting is op 6 weken bepaald.

— Te Munster is van den Aartsbisschop van Keulen, den be[kenden] *Droste zu Vischering* een werk in het licht verschenen, hetgeen, omd[at het] meer dan 21 vel octavo druks beslaat, niet aan de censuur onderhev[ig is], ten titel voerende: *Over den vrede tusschen de Kerk en de Staten*; waa[rin hij] de onafhankelijkheid van de kerk tegenover het wereldlijk gezag ver[dedigt] en een aantal onbekende bijzonderheden mededeelt ten aanzien van [zijne] wegvoering uit Keulen en de daarop gevolgde onderhandelingen tu[sschen] hem en de Pruissische Regering.

— Een voormalig geestelijke in Pruissen, welke 1500 personen bij[een]gebragt had, om hem naar Noord-Amerika te volgen, is, op bevel v[an het] Pruissisch bestuur te Hamburg gevangen genomen; onder zijne p[apieren] bevond zich 40,000 mark banko op een handelhuis.

— Er zijn thans aan de Duitsche Hoogescholen in het geheel 72 st[uden]ten gevangen genomen. Zij hadden wel geen geheim genootschap opg[erigt,] maar zich met elkander wegens zekere staatkundige aangelegenheden [ver]staan, ten einde bij voorkomende gebeurtenissen te weten, waar[aan zij] zich te houden hadden.

— Het Groot-Hertogdom Weimar bevat thans 251,980 zielen. [In het] vorige jaar was de bevolking met 1861 zielen toegenomen.

GROOT-BRITANNIE.

Londen den 17 Mei. In het Lager-Huis is de motie van den heer *Vi[lliers]*, om alle belasting op den invoer van vreemde tarwe af te schaffen, [met] 381 tegen 125 stemmen verworpen. Men meent echter, dat het Mini[sterie] spoedig in de noodzakelijkheid zal komen, om in de wetten op den [invoer] van tarwe verandering te maken.

De Minister *Peel* heeft in dat Huis, even als de Minister *Welling[ton] in* het Hooger-Huis, verklaard, dat de Regering, indien zulks noodz[akelijk] was, krachtige maatregelen zou nemen, om de woelingen in Ierl[and te] beteugelen, maar ook tevens dat alles zou blijven aanwenden, wat tot [ver]betering van den toestand van dat land zou dienen.

— Aan O'Connell is door den heer *Fox*, lid van de Kamer der Gemeente, de volgende brief gezonden en openbaar gemaakt:

„MIJNHEER!

„Daar gij weigert in de Kamer te verschijnen, om deel te nemen aan de discussiën, die ik heb willen uitlokken over de woeling, die door u aan den gang wordt gehouden, zoo als door u verklaard wordt met het doel om het herroepen der Wetgevende Vereeniging tusschen Engeland en Ierland te bewerken; zoo neem ik de vrijheid u te schrijven.

„De tegenwoordige strekt, om u kenbelijk te maken, dat, alzoo gij en uwe vrienden volstrektelijk geen acht geeft op de Acte van Emancipatie der Katholijken, ten gevolge van welke het u vergund is zitting in het Engelsch Parlement te nemen en gij zoo weinig hecht aan de voorregten, bij die acte verleend, het niet zonder reden is, dat ik het intrekken der acte voorstel. Daar het mijn voornemen is, eene discussie over dit onderwerp te beginnen, zoo verzoek ik u, mij wel met een enkel woord te willen melden, of gij u ter Kamer zult vervoegen, tot het bestrijden van eenen maatregel, die zoo zeer door u, in eigen persoon, is uitgelokt geworden.

„Tot verdediging van uwe woelingen wordt door u aangevoerd, dat Engeland niets ten behoeve van Ierland gedaan heeft; maar, na dat men de Staten van het rijk gewillig al hunne titels tot de vrijheid heeft zien opofferen en zij zich die opoffering, met verlating van de zaak der waarheid, hebben getroost, eeniglijk om uw geschreeuw en dat van Ierland te stillen, nog te willen beweren, dat Engeland niets voor Ierland gedaan heeft, is de daad zich al te zeer een, gulzig naar wraak hakenden, zeeraaf betoonen.

„De waarheid toch is alleen in staat de menschen, even als de volken ten slotte vrij te maken. De waarheid is in Engeland, niet te Rome gevestigd. Door uwe oploopendheden verwekt gij eenen godsdienst-oorlog tusschen Engeland en Rome en gij schijnt volkomen te beseffen, dat het geld de zenuw des oorlogs is; tot hiertoe evenwel hebt gij u vergenoegd, met het onschuldig bijeenzamelen van vele zenuwen, zonder daarom tot het voeren van oorlog over te gaan.

„Uwe beroeringen in vollen vrede zijn een soort van halfslagtigen oorlog, een twijfelachtige staat van zaken, half vrede, half oorlog; maar kom naar mij hooren en ik zal u bewijzen, waarom gij dit of dat verrigt. Gij kunt onmogelijk staande houden, dat de godsdienst de beweegreden is, van al wat gij doet.

„U deze regelen schrijvende, verwittig ik u slechts, dat ik persoonlijke toespelingen op u en op het hoofd van uwe kerk zal moeten maken; en ofschoon gij volkomen geregtigd zijt te beweren, dat het u volmaakt onverschillig is, wat ik, in uwe afwezendheid, van u zou kunnen zeggen, zoo zou ik evenwel niet aldus willen handelen, maar de hersteller van het fiere ridderlijke Ierland, zal zich wel willen verwaardigen, zijnen afwezenden vriend te komen verdedigen.

„Kom alzoo plaats nemen in deze Kamer, waar uw vroegere moed u het regt verworven heeft zitting te nemen.

„Daar wij, mijns oordeels, volgens de teekenen der tijden, die wij beleven, op het punt zijn van zich een nieuw tijdperk van de geschiedenis van Engeland en van Ierland te zien openen, zoo zal ik de vrijheid nemen dezen brief publiek te maken, opdat de Protestanten der beide landen zich voorbereid mogen zien tot het erkennen van deze grondwaarheid, dat de protestantsche heerschappij, zonder toegevende schikking, de wet van Christus is, en dat Engeland de mogendheid is, aan welke God de zending, van een godsdienstig beginsel te handhaven, opgedragen heeft, waarvan het zich van zijnen pligt zal kwijten. Alsdan zal de aarde van dankbaarheid jegens den Heer vervuld wezen, even gelijk de golven de bedding der zee vervullen; en een Pausgezinde zal wezen een *rara avis in terris* (een op de wereld zeldzame vogel).

FRANKRIJK.

— In de Kamer der Pairs is den 16den beraadslaagd over onderscheidene verzoekschriften, welke op het verwerven van de zoogenaamde vrijheid van onderwijs aangedrongen. Een der leden heeft de onvoegzaamheid van die stukken aangetoond, omdat de Fransche Regering thans zoo veel ten opzigte van het openbaar onderwijs deed, als de Regeringen van die landen, waar het onderwijs den hoogsten bloei had bereikt, namelijk Holland en Duitschland. Er is besloten de verzoekschriften aan den Minister te verzenden, met uitzondering van een uit Duinkerken, waarin gevraagd werd, dat het onderwijs aan de Jesuiten zou worden toevertrouwd; omtrent hetzelve is tot de orde van den dag overgegaan, omdat de Jesuiten in Frankrijk geene erkende corporatie uitmaakten.

— De Kamer van Afgevaardigden heeft den 18den met meerderheid van stemmen aangenomen het op de suikerwet voorgesteld amendement, hetgeen moet strekken, om de 10 eerste artikelen van het wetsontwerp des Gouvernements en art. 1, 2, 3 en 4 van dat van de Commissie te doen vervallen. Dit amendement luidt aldus:

„Art. 1. Het regt van fabricatie van inlandsche suiker, bepaald bij de wet van 18 Julij 1837, zal trapsgewijs tot denzelfden tax gebragt worden van het regt bij invoering van de Fransche koloniale suiker betaald wordende. Ten dien einde zal, te beginnen met 1 Augustus aanstaande, het regt, gedurende 5 achtereenvolgende jaren vermeerderd worden met 5 franken per jaar op de inlandsche suiker van de eerste hoedanigheid en lagere qualiteiten. — De zitting, waarin dit amendement aangenomen is, is zeer onstuimig geweest.

— De vrijwillige giften voor Guadeloupe beliepen in de vorige week reeds 2,143,839 fr.

— In Frankrijk bestaan thans 799 uren spoorwegen, welke 279,000,000 fr. gekost hebben.

— Sedert 1836 zendt Engeland jaarlijks 750,000 dagbladen naar Frankrijk en Frankrijk 350,000 naar Engeland. In genoemd jaar werd, door overeenkomst der beide Regeringen, de verzending van dagbladen gemakkelijker gemaakt.

BELGIE.

— De heer *Gachard*, algemeen Archivist van Belgie, is naar Spanje vertrokken, om zoowel voor de Kamer van Vertegenwoordigers archieven en stukken op te sporen, die tot de oude nationale vergaderingen van Belgie betrekking hebben, als voor de Regering alle staatsstukken op te zamelen, welke voor de algemeene geschiedenis van Belgie belangrijk zijn.

— Nog wordt het volgende gemeld:

Twee maanden geleden was de heer *Timothy Haalilio*, bijzonder Secretaris van den Koning der Sandwichs-eilanden, in Belgie aangekomen. Men zeide toen, dat hij van zijnen Souverein in last had, om aan het bestuur der Belgische kolonisatie-maatschappij voor Vera-Paz, de vestiging van eene dergelijke kolonie op de Sandwichs-eilanden voor te stellen. Hij werd destijds in een bijzonder gehoor door den Koning ontvangen en had bijeenkomsten met de mannen, die op de leiding van de eerste poging tot Overzeesche vestiging den meesten invloed hebben uitgeoefend. Sedert heeft de heer *T. Haalilio* reizen naar Engeland en Frankrijk gedaan. Eenige dagen geleden is hij te Brussel teruggekeerd, en heeft zijn verblijf onder ons zich nuttig gemaakt, om, in overeenstemming met de kolonisatie-maatschappij, de grondslagen eener Belgische kolonie op de Sandwichts-eilanden vast te stellen. Hij heeft verscheidene malen bij den Graaf *Hompesch*, Voorzitter der maatschappij, het middagmaal gebruikt. Den 17 April is de heer *Haalilio* weder naar Parijs vertrokken. Men zegt, dat hij eene geteekende overeenkomst betrekkelijk deze nieuw ontworpene Belgische kolonie medeneemt, welke overeenkomst, onmiddelijk na het uitwisselen der ratificatiën, een begin van uitvoering zal erlangen.

MENGELINGEN.

ZWEDEN EN NOORWEGEN, IN DE 19e EEUW.

(*Vervolg van N°. 58.*)

Er bestaat eene mindere klasse van landbouwers; het zijn de bergboeren welke de bosschen van het Fielde bewonen: men noemt aldus de keten bergen welke ten noorden, Noorwegen van Zweden afscheidt. Eigenaren van den grond, even als hunne broeders van de vlakte, zijn zij minder ruim gehuisvest, hoewel hunne hutten toch glasruiten, luiken en goede houten vloeren hebben. De strengheid van een klimaat, alwaar de winter met Mei eindigt en de nachtvorsten tot in Augustus voortduren, belet, dat zij goede graanoogsten kunnen hebben. Zij leven van hun vee, het hout, dat zij door middel hunner stroomen vervoeren, en van het product hunner jagten, welke hunne sleden naar de markten van het oosten en zuiden brengen. Hun brood is een mengsel van haver en van den teedersten bast welke zij van de kruin der pijnboomen losmaken, wanneer de boom deszelfs sap werpt, en dat zij malen, na het in de zon of in eenen oven onder den grond te hebben doen droogen. De forellen van de meeren verschaffen hun 's zomers een heerlijk voedsel, terwijl zij ook, gezouten, 's winters zeer goed smaken; zij kunnen geplaatst worden tusschen de landelijke burgerij der vlakte en de Laplanders. Door het zwaarste werk verhard, stelden zij ons door hun ijzersterk gestel, en hunne athletische vormen, in de ruwe eenvoudigheid van hun karakter, de aloude kinderen van *Odin* voor. De gelijkheid van hunnen stand verzekert hun geluk door eene broederlijke onafhankelijkheid. Zij maken in elke vallei eenen afzonderlijken stam uit, welke afgezonderd leeft, en wier huisgezinnen zich zelden met die der naburige kantons of van de vlakte vereenigen.

De Laplanders van Noorwegen zijn niet minder belangwekkend te kennen dan de bergbewoners; sterk als deze, zijn zij, hoewel van eene minder dan middelmatige grootte, veel minder klein dan de dwergen, welke men als van Lapland afkomstig vertoont. Zij leven van rendieren-melk, visch, wild en pijnboomen-schors. Zij gaan op de jagt, gewapend met houten schaatsen van eene meter lengte en zes duimen breed, aan de beide einden opgewipt, en met eenen langen met ijzer beslagen stok; zij brengen er pelterijen van terug, waarmede zij eenen genoegzaam voordeeligen handel drijven om aan al hunne behoeften te voldoen. Hunne woningen bestaan in hutten van pijnboomen-hout, zeshoekig gebouwd en waarvan de reten met mos gestopt zijn. Midden in is de haard, welke bijna het geheel jaar brandt, en wier rook door eene regtstandig daarboven geplaatste opening wegtrekt. Boven van het dak hangt, in plaats van eene haal, eene lange berkenstaak, voorzien van eenen ijzeren haak. De smalle en lage deur is naar het zuiden gekeerd. De ongelijkheid van stand vertoont zich bij de Laplanders door de grootte en de vaste of veranderlijke ligging dier woningen, en de vorderingen in beschaving door de houten schuttingen, welke hunne bedden van rendieren-vel afscheiden.

Het zwervend gedeelte van dit ras, nog even zoo vreemd van gewoonten en zeden, als toen de dichter *Regnard* in Lapland reisde, kent de grensscheiding van Noorwegen, Zweden en Rusland niet; het begeeft zich dáár waar de beste jagt of visscherij is. Elk gezin voert kudden rendieren met zich, welke door lange riemen aan elkander gehecht, hunnen meester als schapen volgen. De herder, met zijne bagaadje belast, ter plaatse gekomen alwaar hij zich tijdelijk wil ophouden, bouwt zich eene hut, met staken, welke hij in den grond duwt en als eene geknotte pyramide schikt door dezelve met dwarshouten te binden, en overdekt dit ligt timmerwerk met een geteerd doek. Bij het visschen, spannen zij de netten onder het ijs, dat zij van afstand tot afstand breken, en zij binden dezelve daarboven aan lange dwarsliggende stukken. Op hunne jagten maken zij gebruik van geweer, boog, of met ijzer beslagen stok, welke hun tot werpspies dient tegen de dieren die onder hun bereik komen. Zij maken voor de pelterijen jagt op de marters, sabels, enz.; voor hunne kleederen op het wilde rendier en den wolf; maar het voor hun kostbaarste dier, hetwelk hun de natuur, als onontbeerlijk tot hun bestaan, gegeven heeft, is het rendier. Het is alleen voor hen, hetgeen te zamen voor de zuidelijke streken, de os, het paard en het schaap zijn; zij voeden zich met deszelfs vleesch en melk, kleeden zich met deszelfs afval, spannen het voor hunne sleden, en doen het hunne bagaadje dragen. Zonder het rendier zoude Lapland slechts eene ijswoestijn met berken- en dennen-boomen zijn, alwaar alleen de arend, de grijze wolf en de ijsbeer zouden heerschen.

Ziedaar dus drie klassen van inwoners, onafhankelijk van elkander, en de drie streken van Noorwegen vreedzaam onder zich verdeelende. Eenvoudige neigingen, liefde tot het vaderland, een maatstaf van wederzijdsche betrekkingen, niet op adellijke onderscheiding maar op degelijke behoeften, op de wisseling van de producten der aarde gegrond, stelt tusschen hen eene verbroedering daar, waarvan de staatkundige constitutie de hoogste uitdrukking is.

Men telt in Noorwegen ééne school voor elk kerspel; de steden hebben er verscheidene. Eene belasting op alle hoofden van huisgezinnen, en zelfs op vele plaatsen op de dienstboden van beider kunne gelegd, maakt het jaarlijks inkomen van den meester uit, die buitendien eene uitkeering van volwassene leerling ontvangt. Het algemeen verspreid lager onderwijs bepaalt zich tot lezen, schrijven, en de eerste beginselen der rekenkunde, maar het hooger onderwijs wordt zeer veronachtzaamd en kost voor de massa inwoners te veel. De boeken zijn zeldzaam; alleen de tijdschriften worden gezocht. De Luthersche godsdienst, zoo als dezelve dáár uitgeoefend wordt, is met evenveel ceremoniën beladen als de Roomsche. Het inkomen van eenen Noorweegschen Leeraar ten platten lande is 2000 gulden, dat der Bisschoppen 10,000; in de steden is dit nog veel hooger. Dit inkomen spruit uit verscheidene bronnen; vooreerst uit eene jaarlijksche prestatie, welke in de beste hoeven tot 75 litres graan loopt, en welke men naar de marktprijzen in geld kan afkoopen; in de tweede plaats uit de priesterlijke hoeven, waarvan de leeraar levenslang het genot heeft, en waarvan één in vruchtgebruik aan zijne weduwe wordt gelaten, eindelijk uit de kers- en paasch-offeranden, en uit de retributie voor doop-, huwelijks- en begrafenisplegtigheden vereischt.

(*Vervolg hierna.*)

In eene buitengewone vergadering van het *Leydsche Departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen*, bragt de daartoe benoemde Commissie tot het opnemen en nazien van den Staat, de Boeken en Effecten van de Spaarbank binnen onze stad hoofdzakelijk het navolgende verslag uit:

M. M. H. H. ZEER GEACHTE MEDELEDEN!

Uwe Commissie belast met het opnemen van den Staat der Spaarbank ter dezer stede, herinnert zich met genoegen de oogenblikken waarop zij zich daarmede onledig hield.

Wel nimmer werd omslagtiger en tot in de kleinste deelen afdalende administratie, beknopter en juister gehouden.

Onvermoeide ijver en de meest te prijzen zorg alleen kunnen zulk eene administratie alzoo regelen.

Eere hebben daarvoor het Bestuur der Leydsche Spaarbank, maar inzonderheid de Heer Penningmeester op wiens schouders voornamelijk de administratie rust.

Wij hebben onderscheidene posten gecontrolleerd en alle in de uitnemendste orde bevonden.

Is het wonder M. M. H. H., dat eene inrigting als deze, die zoo blijkbaar aan hare bedoeling beantwoort, en die zoo gunstig, ofschoon in stilte, naar buiten werkt op de Spaarzaamheid van min gegoeden, als het ware in zich zelve het lokaas heeft, waarmede zij telkens meerdere inleggers tot zich trekt, die gerust op de naauwgezetheid van het be-

heer der Spaarbank: gaarne dáár hunne overgegaarde penningen brengen, waar ze veiliger zijn dan in hunne woning, terwijl ze daar niet renteloos blijven, — dank deze hoogst nuttige en weldadige inrigting.

Was de uitkomst van het onderzoek uwer Commissie van het vorige jaar gunstig, nog verblijdender tijding hebben wij u thans te berigten, nog meerdere vruchten werden er dit jaar geoogst.

Voor dat wij M. M. H. H. u het resultaat van ons onderzoek mededeelen, moeten wij verklaren, dat het hoogelijk onze blijde verwondering wekte, dat in een jaar, waarin zoo veel en teregt geklaagd werd over werkeloosheid en de daaruit voortvloeijende mindere verdiensten voor den werkman, de inbrengst van spaarpenningen belangrijk is vermenigvuldigd. Is zulks toe te schrijven aan het telkens rijzend vertrouwen, dat de ambachtsman in het nuttige dezer inrigting stelt of aan de vermeerdering der loffelijke zucht om iets over te leggen voor den kwaden dag? — Wij hopen en vertrouwen aan beide.

Het bedrag der ingelegde gelden daaronder begrepen de tot kapitaal gebragte renten beliep in 1842 *f* 139,143.61, zijnde *f* 6,075.54⁵ meer dan in 1841.

De terug betaalde gelden, op de daartoe gedane aanvragen bedroeg *f* 111,694.56, dat is *f* 11,724.25, minder dan in het vorige boekjaar der Spaarbank. Als bewijs van hetgeen wij boven vermelden, wat den toenemenden bloei der Spaarbank betreft, diene, dat de schuld der Bank, aan de gezamentlijke inleggers thans geklommen is tot de kapitale som van *f* 475,422.74, zijnde circa *f* 27,500 meer dan bij het einde van 1841.

De ter tafel gebragte fondsen der Spaarbank toebehoorende, zijn meer dan toereikend om deze belangrijke som te dekken.

Als bijdrage tot het bewijs voor den bloei der Spaarbank moge nog strekken de overtuiging, welke wij ervaarden, dat het getal deelhebbers thans geklommen is tot 3875, zijnde 478 meer dan in het vorige jaar, zoodat thans ieder boekje, hetwelk in 1841 op *f* 136, per hoofd kon gerekend worden, thans niet meer dan *f* 125,34 zoude bedragen.

Hoe stellig deze maatstaf bewijzen moge dat de spaarbank langs zoo meer aan hare bedoeling beantwoort, welke is, eene bewaarplaats te wezen voor de geringe bespaarde penningen van den behoeftigen, zoo zal zulks nog meer in het oog vallen, wanneer wij vermelden dat het der Commissie gebleken is, dat onder het aanzienlijk getal deelhebbers er zich, bevinden die, zoo als b. v., voor het Detentiehuis alhier, voor twee en drie honderd en meer personen te gelijk, met medeweten van HH. Commissarissen der Spaarbank slechts een boekje hebben en dus slechts voor één hoofd onder bovengemeld getal zijn gerekend.

Wij mogen dan gerustelijk de belangen der Spaarbank, die de belangen der behoeftigen, onder ons zijn, aan haar ijverig Bestuur blijven aanbevelen, hetzelve daarvoor als belooning toewenschende de zoete en innige overtuiging van nuttig werkzaam te zijn tot heil van velen.

Mogten nog vele penningen in den spaarkas vloeijen, die, dáár belegd, nut en voordeel aanbrengen, maar elders verbrast en verteerd, reddeloos verloren zijn niet alleen, maar den verspiller tot losbandigheid en armoede leiden.

Wij hebben gezien hoe velen reeds hun waar belang hebben begrepen, laat ons juist daarom te meer elk in zijne betrekking de goede bedoeling der Spaarbank in de hand werken, op dat daar door spaarzaamheid bevorderd en de armoede door verkwisting van het over te sparen geld veroorzaakt zooveel doenlijk geweerd worde.

Het is U M. M. H. H. uit het bovengemelde gebleken dat deze tak van de *Maatschappij tot Nut van 't Algemeen* rijpe vruchten draagt, niet alleen, maar zich zelven en den stam, waaruit hij sproot, eere aandoet.

Den warmen dank, die uwe Commissie het bestuur van de Spaarbank betuigde, toen zij alles zóó bevond te zijn, als boven is vermeld, zult gij M M. H. H. gewis niet wraken, maar geredelijk met ons toestemmen, dat zulk eene heilzame inrigting, slechts zóó heilzaam werken kan, onder zulk een bestuur.

Voor Extract uit de handelingen der vergaderingen van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, *afdeeling Leyden.*
J. DERMOUT, *Secretaris.*

\. De *Directie van de Stedelijke* LINNENWEVERIJ *voor de Armen te Leyden*, brengt bij deze ter kennisse van alle welwillenden en belanghebbenden, dat de deelneming in de LOTERIJ van LINNENS, in deze Fabrijk vervaardigd, nog openstaat en de Inteekeningslijsten daartoe voorhanden zijn aan de huizen van de Heeren R. JESSE, op het Rapenburg, en B. P. VAN HEES, op de Hoogewoerd, en dat op Woensdag den 24sten Mei aanstaande, des middags om 12 uren, de lijsten zullen gesloten worden, terwijl de TREKKING dezer Loterij in het openbaar zal plaats hebben, op Vrijdag den 26sten Mei aanstaande, des morgens ten tien ure in eene der Locaien van de Lakenhal op de Oudevest alhier, van welker afloop nader kennis gegeven zal worden.

LEYDEN den 20 April 1843.
DU RIEU, *President.*
VAN HEES, *Secretaris.*

PRIJS-COURANT VAN EFFECTEN.

Amsterdam, Zaturdag 20 Mei 1843.

					Gebl.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld	à $2\frac{1}{2}$	pCt.	$57\frac{1}{8}$	$57\frac{5}{16}$	$57\frac{3}{16}$
Dito Dito	5	»	$100\frac{3}{16}$	$100\frac{5}{8}$	$100\frac{3}{16}$
Amortisatie-Syndicaat	$4\frac{1}{2}$	»	$97\frac{1}{8}$	$97\frac{1}{16}$	$97\frac{1}{8}$
Dito Dito	$3\frac{1}{2}$	»			
Handel-Maatschappij	$4\frac{1}{2}$	»	$137\frac{3}{8}$	$137\frac{1}{2}$	
Nieuwe Dito	$4\frac{1}{2}$	»			
Oost-Indische Leening	5	»	$100\frac{9}{16}$		
Aandeelen Rijn-Spoorweg	$4\frac{1}{2}$	»	$93\frac{1}{4}$		
Dito Haarlemmer		»	$57\frac{1}{2}$		
Dito Rotterdammer		»			
Haarlemmermeer	5	»			
SPANJE, L. bij Ard. van 85 ₰	5	»	$19\frac{15}{16}$	$20\frac{1}{16}$	$20\frac{1}{16}$
Dito bij Dito, onbep. stukk.		»	$18\frac{1}{4}$	$18\frac{5}{16}$	
Dito Coup.		»	$24\frac{1}{4}$	$24\frac{3}{8}$	
Dito.	3	»	$31\frac{1}{4}$	$31\frac{3}{8}$	$31\frac{3}{8}$
Passive		»			
Deferred.		»			
Fransche Uitgestelde		»	5		
RUSLAND, Obl. *Hope en Comp.* 1798 en 1816	5	»	$107\frac{1}{2}$		
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	$106\frac{7}{8}$		
Certificaten bij dito 1831 en 1833	5	»			
Dito bij *Hope*	4	»	89	$89\frac{1}{8}$	$89\frac{1}{8}$
Certificaten te Hamburg	5	»			
Inschrijving in Assignatiën	6	»			
Certificaten van Dito	6	»			
OOSTENRIJK, Obl. *Goll en Comp.*	5	»			
Negotiatie Metalliek	$2\frac{1}{2}$	»			
Dito Dito	5	»	$106\frac{1}{4}$		
NAPELS, Certificaten	5	»			
Dito in *Napels*	5	»			

DE PRIJS VAN DE BOTER AAN DE WAAG BINNEN LEYDEN,
Zaturdag, 20 *Mei* 1843.
Van 24 tot 26 gulden.

PURMERENDE, 18 Mei 1843. Uit het te voren bekend gemaakte *twaalftal*, werden op heden door den Breeden Kerkeraad der Hervormde gemeente geformeerd, de volgende nominatiën van Predikanten, alphabetisch gesteld: *Zestal*: *B. A. Plemper van Balen*, *D. Broedelet*, *J. Brumunt*, *D. G. Esscher*, Theol. Doct. *J. G. Wildschut*, *H. J. Wunder*.

Drietal: *J. Brumunt*, *D. G. Esscher*, Theol. Doct. *H. J. Wunder*.

Waaruit met eenparigheid van stemmen beroepen is de Wel-Eerw. zeer Gel. Heer *H. J. Wunder*, Predikant te Drempt.

\. Getrouwd: W. P. D'AUZON DE BOISMINART, *Gepensioneerd Majoor*, Weduwenaar van SOPHIA MARIA DE GROOT STIFFRY, met PETRONELLA JACOBA DE GROOT STIFFRY.

AMSTERDAM den 18den Mei 1843.

Eenige Kennisgeving.

\. Heden beviel van eenen ZOON, JOHANNA CAROLINA TE GELER, geliefde Echtgenoot van
LEYDEN 20 Mei 1843. P. J. ZUURDEEG, Jzn.

\. MEDEDEELING.

Aan de Leden van het BEGRAFENISFONDS, onder directie van C. J. JUT en W. H. LE COMTE, te *'s Gravenhage*.

Een ook tot dat Fonds behoord hebbend Lid, heeft zich de moeite geven, om de 3 *maandelijksche verantwoording van die Directeuren van 15den September tot den* 15den *December* 1842, eens bedaard en naauwkeurig na te rekenen en tot zijne verbazing ontwaarde hij, dat die geheele verantwoording is, van geen de minste waarde, en bedriegelijk was ingerigt, schoon ieder Lid ingevolge Art. 16 van dat Reglement, gedwongen daarvoor 5 Cents te betalen, onderhandsche aftrekkingen, en frauduleuse bijvoegingen ten nadeele van het Fonds komen daarin vóór, en is die rekening geheel in het voordeel van Directeuren daargesteld; bij deze gewaarwording gevoelde genoemd Lid en ook tot belang van de verdere Leden zich gedwongen aan de Directie zelve verantwoording te vragen. — kan dan ook niet afzijn, door het plaatsen dezer Advertentie, voor de in dat Fonds bestaande Leden, kenbaar te maken, dat de antwoorden den Heer C. J. JUT en deszelfs Boekhouder op de hun gedane vragen te wenschen overlaten, of liever gezegd zich niet hebben kunnen verantwoorden, met de zoo hoog in uitgaaf gestelde posten voor administratie kosten voor den Heer LANGENHUYSEN, *Drukker der Actens*, enz. de 3 maandelijksche verantwoording van gemelde datum. Het zoude te breedvoerig loopen alle deze ongehoorde handelwijze door deze in het licht stellen; het is om die reden, dat hij eene gespecificeerde Nota op die antwoording heeft nedergelegd bij den Heer G. COUVÉ, op de Wijk 6 N°. 1172, ter inzage voor ieder belanghebbende.

\. *Hoogheemraden van Rijnland*, zijn voornemens op Zaturdag 27sten Mei 1843, in het openbaar, in het Gemeenlandshuis binnen Leyden bij Inschrijving en Opbod TE BESTEDEN:

1°. De leverantiën en den arbeid voor het onderhoud der Oeverwerken langs de Haarlemmer- en Braassemer Meren; zijnde:

Het leveren van eenig SCHOEIJING HOUT *en* 2300 EL... SLIETEN, *in een Perceel.*

Het leveren van de benoodigde GROVE PUIN, *in een Perceel.*

Den arbeid aan het herstellen of verleggen van de Ballast Gl...gen, aan eenig Aardewerk onder Nieuwerkerk, met eene ... bekramming; en het vervoeren of vervaren van eenige PUIN... BALLAST STEEN, *in zeven Perceelen.*

2°. Het afdammen en droogmaken, en daarna herstellen van de Rijnlandsche Gouwsluis onder Alphen, en een gedeelte der Schoeijingen, bijlevering der Materialen van HOUT, IJZER, ESCAUSSIJNS STEEN; en die voor het Metsel en Straatwerk, in een Perceel.

De Bestekken zullen vier dagen voor de Besteding, en alzoo van 23sten Mei af aan, ter lezing liggen op de Secretarie van Rijnland Leyden, bij den onder-Opziener *P. van Campen* aan de Oude Wetering, ten aanzien van Gouwsluis bij den Sluiswachter *J. Nagtegaal* aldaar ... lende op Vrijdag den 26sten Mei, des voormiddags ten 10 ure de aanwijzing van het werk aan die Sluis geschieden; en, naar de gelegenheid voornoemde onder-Opziener de plaatselijke aanwijzing van de Oeverwerken verstrekt worden.

Nader onderrigting is inmiddels te bekomen bij den Opziener en ...meter van Rijnland J. KROS, te Leyden.

\. De AANBESTEDING van het VLEESCH en VET, ten behoeve der Menages van het 1ste Bataillon 3de Regiment Infanterie, van den eersten Junij tot en met den laatsten November dezes jaars, op ...derdag den 25sten dezer publiek en aan de minst inschrijvenden zal plaats hebben, in de Kazerne aan de Morschpoort op de Binnenvest... zijn worden degenen, welke tot de leverancie van genoemd Vleesch en Vet mogten genegen zijn, uitgenoodigd hunne Inschrijvings-Biljetten ... voornoemde Kazerne te bezorgen, alwaar de voorwaarden van heden af ter lezing liggen.

Leyden den 22sten Mei 1843.

De Majoor Kommandant van voornoemd Bat...
DUYCKER.

\. SCHEEPS-PLUISWERK, door arme menschen in den jongst... loopen Winter vervaardigd, is dagelijks (*Zondag uitgezonderd*), te bekomen bij den *Scheeps-Timmerman* P. C. MAAS, in de Kaarsemakersstraat te *Leyden*, tegen *elf* Centen de 5 Nederlandsche Oncen. Indien het voorhanden zijnde WERK eenigzints wordt opgeruimd, zal deze *eerste* proef, ... het barre jaar-saisoen *aldus* arbeid te verschaffen, verder worden uitg...

\. Men verlangt terstond voor eene DAME in HUUR, binnen L... of even buiten de Stad: 2 à 3 ongemeubileerde BENEDEN-KAM... KEUKEN en verdere GEMAKKEN, als ook het gebruik van een T... *Franco* Brieven onder Letter H, bij de Kunsthandelaren SCHREUD... VAN BAAK.

\. VERKOOPING.

De *Commissie van Administratie over de Gevangenhuizen te Leyden*, ingevolge daartoe bekomene magtiging, op Dingsdag den 23sten Mei ... des morgens ten *negen* ure, in de Militaire Strafgevangenis nabij L... publiek doen verkoopen: Eenige afgelegde of versletene KLEEDIN... LIGGINGSTUKKEN der Gevangenen, in voornoemd Gesticht, be... nog eenige andere oude VOORWERPEN.

\. In den BOEK- en KUNSTHANDEL van den Heer P. H. van den HEUVELL, alhier, is van den Ondergeteekenden eene Copij te... gesteld naar de AFNEMING van het KRUIS, door CORN. EN... BRECHT, aanwezig op het Stadhuis alhier. — Bij genoemden Ha... biedt hij zijnen Stadgenooten eene Inteekening aan op eene LITHO... PHIE naar dezelve, welke hij hoopt dat door kunst, liefde en beli... ling in al wat tot roem der Stad kan strekken, genoegzaam zal be... worden.
T. C. BRUININ...

\. S. & J. LUCHTMANS, hebben op den 18den Mei 184... *H. H. Burgemeester en Wethouders der Stad Leyden*, ter Vertaling ... Nederduitsch aangeboden: NOUVEAUX DISCOURS SUR QUEL... SUJETS RELIGIEUX, par *A. VINET.* *Paris* 1841.

\. BIJBELSCH DAGSCHRIFT,
TER BEVORDERING VAN HUISSELIJK GELUK;
of Aanleiding tot Godsdienstige overdenkingen op iederen dag des ja...
ZEVENDE JAARGANG.

Met twee Platen en Titelvignet, in Twaalf Afleveringen, op Velijn Papier, à ... en op Drukmediaan, zonder Plaatwerk, à 30 Cents.

Wordt uitgegeven te *'s Gravenhage*, bij A. KLOOTS EN COMP.

De *Eerste* Aflevering van dezen Jaargang ziet het licht, bevattende onder and... Tafereel van de *Wijzen uit het Oosten*, dat in de *Tweede* Aflevering zal worden ...zet, en waarop weder een *Bijbelsch Tafereel*, dat van *'s Heilands verzoeking in de W...* zal volgen. Proefblad en Prospectus van dit *Dagschrift* zijn alom te bekomen. ... Jaargang is op zichzelven kompleet.

Bij de Wed. ANTHONY DE KLOPPER EN ZOON, te Ley...